

7/6863
68-172

T.C.
KALKINMA BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı

11 OCAK 2017

Sayı : 89527994-610.00- 153
Konu : 7/6863 Esas Sayılı Yazılı Soru Önergesi

ACELE

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA
(Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı)

İlgi : Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı (TBMM)'nin 15/07/2016 tarihli ve 24301011-46145 sayılı yazısı.

İlgi yazıyla, Tekirdağ Milletvekili Sayın Faik ÖZTRAK'ın tarafıma tevcih ettiği 7/6863 esas sayılı yazılı soru önergesinin cevaplandırılması talep edilmektedir.

Söz konusu yazılı soru önergesiyle ilgili cevabımız ekte sunulmuştur.

Gereğini arz ederim.

Lütfi ELVAN
Bakan

Ek: Yazılı Soru Önergesiyle İlgili
Cevaplar (4 sayfa)

Adres: Necatibey Cad. No:110/A-06570 Yücetepe-ANKARA
Telefon: +90 (312) 294 58 03 - 294 50 00
Faks: +90 (312) 294 69 77

Elektronik Ağ: <http://www.kalkinma.gov.tr>

5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'na uygun olarak Güvenli Elektronik İmza ile üretilmiştir.

Evrak teyidi <https://kbeb.kalkinma.gov.tr/Sorgu> adresinden BGEE-11Y2-8A20 kodu ile yapılabilir.

Şevket ATAN
Telefon: +90(312) 2945505

sevket.atan@kalkinma.gov.tr

**TEKİRDAĞ MİLLETVEKİLİ SAYIN FAİK ÖZTRAK'IN YÖNELTTİĞİ 7/6863
ESAS SAYILI YAZILI SORU ÖNERGESİNE YÖNELİK CEVAPLAR:**

İşgücü istatistikleri kapsamında 2016 yılının ilk çeyreğinde yer alan konaklama ve yiyecek sektöründe istihdam %2,5 artmış görünürken, aynı dönemde ticaret ve hizmet endeksleri altındaki veriye göre %5,9 azalmış görünmektedir. Ancak bu iki verinin karşılaştırması yapılırken karşılaştırılan verinin yöntemi, kapsamı ve kullanılan tanım ve kavramlarına da dikkat edilmesi önemli bir unsur olarak ön plana çıkmaktadır.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), diğer ülkelerin istatistik ofislerinde olduğu gibi geniş kapsamlı istatistikler üretmektedir. İstihdam verileri dönemsel olarak derlenen ve sektörel olarak (sanayi, inşaat ve ticaret-hizmet) ayrı ayrı uygulanan kısa dönemli iş istatistikleri anketleri ile aylık Hanehalkı İşgücü Anketinden elde edilebilmektedir.

Hanehalkı İşgücü Anketi, aylık yaklaşık 15 bin hanehalkı ile yüz yüze görüşme yöntemi ile gerçekleştirilmekte olup, sonuçlar üçer aylık veri setleri birleştirilerek dönemsel olarak hesaplanmakta ve her ayın 15'de kamuoyuna açıklanmaktadır. Örneğin; Mart dönemi sonuçları Şubat, Mart ve Nisan ayında uygulanan Hanehalkı İşgücü Araştırması sonuçlarını kapsamaktadır. Ticaret-hizmet sektörü anketi ise üçer aylık dönemler ile örnek olarak seçilen yaklaşık 9000 girişime uygulanmaktadır. Bu araştırma sonuçları kullanılarak 2010 temel yıllık Ticaret ve Hizmet Endeksleri dönemsel hesaplanmaktadır.

Bu iki anketten elde edilen istihdam verilerinin karşılaştırılabilmesi için dikkat edilmesi gereken temel farklılıklar bulunmaktadır. Bu farklılıklar aşağıda kısaca özetlenmiştir.

- Hanehalkı İşgücü Araştırması (HİA)'nda örneklem birimi hane iken ticaret ve hizmet sektörü anketinde girişimdir,
- HİA'da çalışma çağındaki nüfus olarak yaş kriteri bulunmakta, işgücü araştırması 15 ve daha yukarı yaşındaki kişilere uygulanmaktadır. Ticaret ve hizmet sektörü anketinde ise böyle bir kısıt bulunmamaktadır.
- HİA'da kayıtlı istihdam edilenlerin yanında kayıt dışı olarak istihdam edilen fertlere ilişkin bilgi de elde edilebilmekte, ancak ticaret ve hizmet sektörü anketi ile büyük ölçüde muhasebe kayıtlarındaki kayıtlı istihdam bilgisine ulaşılabilmektedir.
- HİA sonuçları mutlak rakam ve oransal olarak açıklanırken, ticaret ve hizmet sektörü anketi sonuçları sadece endeks ve endekslerin değişim oranı olarak açıklanmaktadır.
- HİA sonuçları hareketli üçer aylık dönem ortalamaları esas alınarak aylık olarak tahmin edilmekte, ticaret ve hizmet sektörü anketi sonuçları ise dönemsel olarak endeks rakamları ile açıklanmaktadır. Mayıs ayında açıklanan Ticaret ve Hizmet Endeksleri Haber Bülteni Ocak, Şubat ve Mart ayları bilgisini kapsamakta iken Haziran ayında açıklanan HİA Mart dönemi sonuçları ise Şubat, Mart ve Nisan ayları bilgisini kapsamaktadır.
- Ticaret ve hizmet sektörü anketinde, faaliyeti doğru tanımlanmış birimlerden bilgi alınmaktadır. HİA'da ise anket yapılan kişinin tanımlamasına göre çalıştığı işyerinin faaliyeti belirlenmektedir.
- HİA'da kamu-özel ayrımında tüm çalışanlar kapsanırken, ticaret ve hizmet sektörü anketinde sadece özel sektörde çalışanların bilgisi derlenmektedir.
- HİA'da ticaret ve hizmet sektöründe yeni faaliyete geçen bütün girişimlerin istihdam bilgileri herhangi bir eşik olmaksızın kapsanırken; ticaret ve hizmet sektörü anketinde takip

edilen girişimler İş Kayıtları Çerçevesinden temel yıl değişimi olan yıllarda (her 5 yılda bir) örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenmektedir. Söz konusu ticaret ve hizmet sektörü endeksleri, 2010 temel yıllık Laspeyres Endeks formülü kullanılarak hesaplanmaktadır. 2010 yılında belirlenen bu girişimler yeni temel yıla geçilene kadar takip edilmekte, bu süreçte yeni doğan girişimler sisteme katılmamaktadır.

Bu bağlamda uygulanan anketlerin; yöntemi, kapsamı, örnek birimi tamamen farklı çalışmalar olduğundan dolayı elde edilen sonuçlarda görülen farklılıkları çalışmanın kendi iç dengeleri kapsamında değerlendirilmesi gerekmektedir (Tablo 1).

Hanehalkı İşgücü Araştırması kapsamında, hizmet sektöründeki değişimin temel bulguları özetlenecek olursa; hizmet istihdamında 2016 yılının 1. çeyreğinde bir önceki yıla göre %5,1 oranında bir artış gözlenmiştir. Aynı dönemde “konaklama ve yiyecek hizmetleri” sektöründeki istihdam artışı %2,6 olarak gerçekleşmiştir. Bununla birlikte sektörün toplam hizmet istihdamındaki payı aynı dönemde %10,4’ten %10,1’e gerilemiştir.

Konaklama ve yiyecek hizmetleri sektöründe kayıtlı çalışanların sayısındaki artış %2,5 iken, kayıt dışı çalışanların sayısındaki artış %2,9 olarak gerçekleşmiştir.

Bu artış, ağırlıklı olarak işveren/kendi hesabına çalışanlar ile yevmiyeli çalışanlardan kaynaklanmıştır. İşveren/kendi hesabına çalışanların sayısında bir önceki yılın aynı dönemine göre %12,6 oranında bir artış gözlenirken, bu artış yevmiyelilerde %13,8 oranında gerçekleşmiştir. Bununla beraber, ücretli çalışanların sayısında ise %0,9 oranında düşüş gerçekleşmiştir.

Tablo 1: Türkiye İstatistik Kurumu tarafından üretilen İstihdam Verileri arasındaki tanımsal farklılıklar

HANEHALKI İŞGÜCÜ İSTATİSTİKLERİ	TİCARET VE HİZMET ENDEKSLERİ
Hanehalkı İşgücü İstatistikleri kapsamında uygulanan ankette, Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde yaşayan hanelerde bulunan tüm kişiler kapsamaktadır. Ankette okul, yurt, otel, çocuk yuvası, huzurevi, hastane ve hapishanede bulunanlar ile kışla ve ordu evlerinde ikamet edenler kapsamamaktadır.	Ticaret ve Hizmet Endeksleri kapsamında anket girisim merkezlerine uygulanmaktadır. Ayrıca Ticaret ve Hizmet Endeksleri araştırmasında; 50 ve üzerinde ücretli çalışanı bulunan girişimler tam sayım, 0-4 ve 5-49 arasında ücretli çalışanı bulunan işyerleri de örnekleme yöntemiyle belirlenmektedir.
Türkiye genelinde her yerleşim yeri örnek seçimi için kapsama dahil edilmektedir.	
Hanehalkı İşgücü İstatistikleri'nde İstihdam Tanımı	Ticaret ve Hizmet Endeksleri'nde İstihdam Tanımı
Hanehalkı İşgücü İstatistikleri istihdam göstergesi, işbaşıda olanlar ve işbaşıda olmayanlar grubuna dahil olan kurumsal olmayan çalışma çağındaki tüm nüfusu kapsamaktadır.	Ticaret ve Hizmet Endeksleri istihdam göstergesi ücretli ve ücretsiz çalışanları kapsamaktadır.
İşbaşıda olanlar	Ücretli çalışan sayısı
Yevmiyeli, ücretli, maaşlı, kendi hesabına, işveren ya da ücretsiz aile işçisi olarak referans dönemi içinde en az bir saat bir iktisadi faaliyette bulunan kişilerdir.	Ücretli çalışanlar, ücretsiz çalışan iş sahibi ve ortakları ile aile fertleri dışında işyerindeki sıfatı ne olursa olsun, emeği karşılığında maaş-ücret, komisyon, ikramiye, parçabaşı ödeme veya aynı karşılıklar şeklinde yapılan ödemeleri alan, iş akdine sahip ve bir işveren için çalışan kişiler olarak tanımlanır.
İşbaşıda olmayanlar	Ücretsiz çalışan sayısı
İş ile bağlantısı devam ettiği halde, referans haftası içinde çeşitli nedenlerle işinin başında olmasa da kendi hesabına ve işverenler istihdamda kabul edilmektedir.	İş sahibi ve ortaklar; zamanının çoğunu işyerinde çalışarak geçiren iş sahibi ve ortakları ifade eder. Bu kişilerden kar dışında emeği karşılığı ücret alanlar varsa iş sahibi ve ortaklar bölümünde değil, ücretli çalışanlar kısmında kapsanır.
	Ücretsiz çalışan aile fertleri; birimin sahibi ile birlikte yaşayan ve düzenli olarak birim için çalışan, ancak çalışmaları için sabit bir ücret almayan ve hizmet anlaşması olmayan kişilerdir. Bu kişilere, başka bir işyerinde sürekli çalışan aile fertleri dahil değildir.

TÜİK tarafından üretilen Mart 2016 dönemi Hanehalkı İşgücü Anketi sonuçlarına göre, bir önceki yıla göre istihdam artışı 1 milyon 40 bin kişi artmıştır. Bu artışın, 1 milyon 20 bin kişisi (%98'i) hizmet sektöründen gelirken, hizmet sektöründeki artışın ise % 28'i (289 bini kişi) eğitim hizmetleri faaliyetinden kaynaklanmaktadır. Bununla birlikte, hizmet sektöründeki gayri safi yurtiçi hasıla değerleri bir önceki yıla göre cari fiyatlarla % 12,5 sabit fiyatlarla ise % 5,1 artış göstermiştir.

Eğitim sektöründeki istihdamın seyrine bakıldığında, 2015 yılının Eylül ayından itibaren eğitim sektöründeki istihdamın ciddi bir artış eğilimine girdiği görülmektedir. Söz konusu veriler, Milli Eğitim Bakanlığı kayıtları ile birlikte değerlendirildiğinde, 2015 ve 2016 yılları içinde yaklaşık 52 bin öğretmen alımının yapıldığı görülmektedir. Hanehalkı İşgücü Anketinden elde edilen 289 bin kişilik artışın yaklaşık %17'si kamu sektöründen, geri kalan kısmı ise özel sektörden gelmektedir.

Eğitimde özel sektördeki artışta ise, 2015 yılında dershanelerin kapatılarak temel liseye dönüştürülmesi ve özel okullar ile özel ders veren kişilerin yaygınlaşmasının önemli bir

etkisinin olduğu düşünölmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı'ndan alınan bilgilere göre örgün eğitimde görev yapan toplam özel okullardaki öğretmen sayısında 2015-2016 eğitim öğretim yılında bir önceki yıla göre yüzde 45 artış olmuştur. Bu oran, sadece kayıtlı istihdamı kapsamakta, işgücü araştırmasının ise kayıtdışı istihdamı da kapsadığı göz önünde bulundurulmalıdır.

Ayrıca; işgücü araştırması sonuçlarına göre genel ortaöğretim faaliyetinde 2016 Mart döneminde çalışan 628 bin kişinin %77'3'ü geçen yıl da aynı işi yaptıklarını beyan ederken, %22,7'si ise ya daha önce iş aradığını veya öğrenci olduğunu ya da başka bir işte çalıştığını beyan etmiştir.